Descoperirile arheologice din mileniul II î.Hr. la Freidorf, în Timișoara

de Conf. univ. dr. George V Grigore

Situl arheologic de la Timişoara-Freidorf, descoperit în anul 1982, ocupă o suprafaţă de 2 ha şi prezintă urme de locuire din epoca eneolitică (cultura Baden, mileniul II î.Hr.), epoca La Tène timpurie (celți de sec. IV-III î.Hr.), perioada daco-romană,epoca postromană (sarmați iazygi, alani târzii și gepizi)şi epoca prefeudală, până în secolele VIII-IX. Cu ocazia unor săpăturilor din anul 1984 au fost identificate două bordeie de formă triunghiulară având colţurile rotunjite. Intrarea se afla pe parte estică. În bordeiul nr.1 au fost găsite unelte confecţionate în întregime prin tehnica cioplirii, din: obsidiană, opal gălbui, jaspuri, silex, hialofane, carneol, diabar. De asemenea s-a mai găsit: a) ceramică fină, bine arsă, de culoare brună, neagră sau cenuşie, reprezentată prin castroane bitronconice, străchini bitronconice, străchini semisferice, castroane semisferice, vase globulare, oale bitronconice şi cupe cu ornamente compuse din pliseuri în mai multe registre, incizii oblice sau ondulate dispuse sub buză sau pe corpul vaselor. b) ceramică semifină, bine arsă, cu nisip fin în compoziţie şi cu exteriorul lustruit sau netezit. E reprezentată prin străchini semisferice, vase bitronconice, castroane tronconice şi oale. Ornamentele sunt sub forma liniilor incizate paralele aflate sub buza vasului, benzi incizat-punctate dispuse orizontal sau oblic. c) ceramică uzuală, de culoare brună, brun-roşcată, uneori cu miez negru reprezentată prin vase globulare, oale şi castroane. Ornamentaţia vaselor e compusă din alveole din pseudobarbotină aflate pe buză sau sub buză, respectiv din alveole din barbotină dispuse în şiruri paralele. În ceea ce priveşte plastica, trebuie menţionate un fragment de vas cu

faţă umană, un capac de vas şi o aplicaţie antropomorfă. În bordeiul nr.2 au fost găsite unelte confecţionate din silex şi obsidian precum şi o greutate din lut ars şi o mărgea din acelaşi material. Pe lângă unelte s-au găsit şi fragmente ceramice foarte variate: a) Ceramica fină, îngrijit lucrată, cu nisip fin în compoziţie având o culoare neagră, neagră-cenuşie sau brună. Din această categorie s-au descoperit castroane bitronconice şi semisferice, străchini tronconice, oale şi cupe, ornamentaţia fiind reprezentată prin pliseuri realizate în tehnica lustruirii. b) Ceramică semifină, având în compoziţie pe lângă nisip şi mâl, este bine arsă, uneori chiar lustruită şi are o culoare neagră, neagră-cenuşie sau brună. S-au găsit castroane, străchini şi oale ce prezintă pe corpul lor benzi incizat-punctate care formează meandre sau sunt dispuse oblic pe vas. c) Ceramică uzuală ce are în compoziţia pastei materie organică, cioburi pisate şi mâl. De obicei sunt arse incomplet iar unele prezintă pe interior urme de netezire. Formele reprezentative sunt vasele globulare, oalele, castroanele, străchinile tronconice, amforele şi tăvile. Ornamentaţia e reprezentată de alveole dispuse pe buză sau sub aceasta şi de crestături. Plastica e reprezentată printr-un fragment dintr-un idol de lut ars de culoare brună, perforat longitudinal şi cu două incizii pe partea inferioară. 2 În urma cercetărilor efectuate între anii 1986-1998 s-au descoperit opt locuinţe, 21 de gropi de provizii, opt gropi menajere, două cuptoare de olar şi două cuptoare menajer. Locuirea eneolitică e reprezentată de complexe (bordeie şi gropi de provizii) şi material arheologic caracteristic epocii: ceramică, fusaiole, nuclee şi lame de silex, material ce a fost integrat culturilor Tiszapolgar şi Baden. Pentru locuirea daco-romană, databilă în secolele III-IV, fragmentele de râşniţă descoperite, seminţele carbonizate, gropile de provizii precum şi materialul osteologic atestă practicarea agriculturii şi creşterea animalelor de către locuitorii aşezării. Resturile de vânat indică practicarea vânătorii. Fragmentele de castroane, oale, căni etc. de tradiţie atât romană cât şi autohtonă, împreună cu cele două cuptoare de olar şi cu fusaiolele dovedesc practicarea unor unor meşteşuguri

casnice cum ar fi ţesutul şi olăritul. Bulgării de minereu sau zgură şi inventarul metalic din aşezare, alcătuit din câteva lame de cuţit din fier şi două fibule de bronz, par să indice existenţa unui atelier metalurgic. În cursul cercetărilor în anul 1986 s-a descoperit într-o groapă, la adâncimea de 1.13-1.25m un schelet de câine aşezat pe direcţia sud-nord, având membrele dispuse ca şi cum ar fi fost legate. Sub schelet s-au găsit urme de cărbune şi cenuşă roşiatică. Împrejurul scheletului au apărut oase de animale dispuse aleatoriu precum şi o mărgea din pastă de sticlă. Deasupra mormântului se aflau nişte mici vetre de foc. În apropierea gropii s-au descoperit două oale borcan dacice. S-a ajuns la concluzia că avem de a face cu o înmormântarea rituală a câinelui, fenomen răspândit în lumea geto-dacică. Câinele avea funcţia de protector a spaţiului locuit, dar mai ales a vetrei. De asemenea câinele mai avea funcţia de călăuză a omului în lumea întunericului de după moarte. Atributele htoniene, vindecătoare şi agreste ale câinelui au dus la acordarea unei atenţii deosebite în cadrul ritualurilor funerare realizate pentru acest animal, oasele din jurul mormântului indicând prezenţa unui „banchet funerar" în cinstea acestuia. S-a avansat chiar şi ipoteza ca sacrificarea câinelui să aibă legătură cu încercările de a stabili o relaţie cu spiritele strămoşilor şi protejarea împotriva forţelor malefice. Atenţia deosebită acordată acestui animal poate fi dedusă şi din faptul că chiar şi groapa a fost în prealabil „purificată" prin ardere. Această descoperire este singulară în întregul areal al aşezării. În zona cercetată a putut fi constatată continuitatea locuirii până în secolul IV, după care, pentru începutul secolului V urmele arheologice indică existenţa unor morminte de înhumaţie, aparţinând unor populaţii alogene (sarmaţi, gepizi). Ultimele urme de locuire din sit sunt reprezentate de un număr mic de fragmente ceramice atribuite secolelor VIII-IX.

Cercetările efectuate în anul 2017 pentru construirea unei hale industriale au dus la descoperirea a încă 342 de complexe arheologice (locuințe, morminte, gropi de provizii, gropi menajere, fântâni),

aproape în totalitate de epocă sarmatică (sec. III-IV d.Hr.), restul aparținând epocii hunice (morminte din secolul al V-lea). Doar un singur complex aparține perioadei eneolitice (cultura Baden). Noutatea o reprezintă locuirea celtică, de epocă La Tène (sec. III-II î.Hr.). Descoperirea inedită a unei fibule cu capete de dragon indică un nivel timpuriu de locuire, de epocă La Tène, din perioada invaziei celtice în Balcani, de la începutul secolului al III î.Hr.. Cele mai recente morminte sunt cele databile la începutul secolului al V-lea d.Hr., cele gepidice, cu orientare est-vest (două morminte de femei). Una dintre acestea prezenta o deformare artificială a craniului, specifică acestor popoare. Cele mai numeroase morminte cercetate aparțin necropolei sarmatice (sec. IV d.Hr.), fiind cercetate 5 morminte cu inventar funerar bogat (pahar de sticlă roman, fibule de bronz și argint, arme, brățări din argint, cercei din sârmă de cupru, mărgele din sticlă, fusaiole, vase cermice).În cadrul cercetării arheologice din 2017 au fost identificate și 1882 de resturi osteologice faunistice care au oferit indicii importante privind dieta oamenilor din antichitate, respectiv: vită (Bos taurus) – 35.6%, oaie (Ovis aries), capră (Capra hircus) – 25.9%, cal (Equus caballus) – 19.5%, porc (Sus domesticus) – 7.2%, câine (Canis familiaris) și pisică (Felis catus) – 0.3%. De asemenea, au fost identificate fragmente osteologice ce provin de la mamifere sălbatice: cerb (Cervus elaphus) și căprior (Capreolus capreolus) – 2.3%. Resturile faunistice de pasăre au fost atribuite speciei Gallus domesticus (găină), iar un singur fragment osteologic de pește poate fi atribuit cel mai probabil speciei Cyprinus carpio – crap.

Instituție organizatoare a acestor cercetări și studii a fost Muzeul Național al Banatului. Colectiv cercetare a fost format din Călin Timoc (responsabil cercetare), Dan Ciobotaru, Daniela Tănase, Andrei Georgescu, Ștefana Cristea, Cristian Oprean, Alexandru Flutur, Andrei Bălărie, Dragoș Diaconescu.

Surse: tino.ro; timisoarauvt.ro; cimec.ro; academia.edu; mcajournal.ro; adevarul.ro, simpa.ro; wikipedia.org; bcut.ro

Bibliografie:

1) Benea, Doina – „*Aspecte legate de viaţa spirituală din Dacia sud-vestică*", apărut în SARGETIA XXVI/1 1995-1996, p. 369-377;

2) Draşovean, F. – „*Observaţii pe marginea unor materiale inedite privind raporturile dintre culturile Starcevo-Criş, Vinca A şi lumea liniară din Nordul Banatului*", apărut în APULUM XXVI, 1989, p. 9-44;

3) Mare, M. – „Principalele rezultate ale cercetărilor arheologice efectuate la Timişoara-Freidorf între anii 1994-1998", apărut în „Analele Banatului", VII-VIII, 1999-2000

DULCI ȘI ABSOLUT

